

Bedens Eğitimi Öğretmeni Etkililiği Öz-Değerlendirme Formu: Ölçek Uyarlama Çalışması

Questionnaire For Self-Evaluation Of Teacher Effectiveness In Physical Education: A Scale Adaptation Study

Arıkan Ektirici¹, Veli Onur Çelik¹, İlker Yılmaz¹

¹Anadolu Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, aektirici@anadolu.edu.tr, onurcelik@anadolu.edu.tr, ilkery@anadolu.edu.tr,

Özet

Bu araştırmanın amacı 2014 yılında Kırgiridis ve arkadaşları tarafından geliştirilen Bedens Eğitiminde Öğretmen Etkililiği Öz-Değerlendirme Formu'nun Türk kültürüne uyarlanmasıdır. Bu amaç doğrultusunda, çeviri sürecinden sonra Eskişehir İl Millî Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı okullarda görev yapan 110 bedens eğitimi öğretmenine yapılan anket uygulaması sonrasında SPSS 22 programı aracılığı ile Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve AMOS 22 programı aracılığı ile Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) gerçekleştirilmiştir. Yapılan faktör analizi sonrasında ölçeğin farklı alt boyutlarına ait 5 maddenin çıkarılmasına karar verilmiştir. Araştırmada kullanılan Bedens Eğitiminde Öğretmen Etkililiği Öz-Değerlendirme Formu (BEÖE-ÖD) toplamda 6 alt boyut ve 21 maddeden meydana gelmektedir. Ölçeğin uyum indekslerine ilişkin değerleri Ki-kare/serbestlik derecesi (χ^2/sd)1.368, Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (RMSEA) .058, Standardize edilmiş artık ortalamaların karekökü (SRMR) .057, Normlaştırılmamış Uyum İndeksi (NNFI) .95, Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (GFI) .84, İyilik Uyum İndeksi (CFI).96 olarak bulunmuştur. Bu uyum indeks değerleri incelendiğinde genel olarak iyi bir uyumdan söz edilebilir. Ölçeğin toplamına ilişkin Cronbach Alpha değeri ise .930 olarak bulunmuştur. Sonuç olarak BEÖE-ÖD formunun Türk kültüründe geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: *bedens eğitimi, öğretmen etkililiği, bedens eğitiminde öğretmen etkililiği*

Abstract

The primary aim of this study is the adaptation to Turkish culture of "Questionnaire for Self-Evaluation of Teacher Effectiveness in Physical Education (SETEQ-PE)" developed by Kırgiridis et al. in 2014. In accordance with this purpose, after the translation process, the questionnaire was applied to 110 teachers who work for institutions affiliated to Eskişehir National Education Directorate and after that Exploratory Factor Analysis (EFA) is made by using SPSS 22; Confirmatory Factor Analysis (CFA) is made by using AMOS 22. After the factor analysis 5 items were removed from the scale. SETEQ-PE that is used in this study consists of 6 subscales and 21 items. Fit indices are: Chi-square / degree of freedom (χ^2/sd) 1.368, Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) .058, Standardized Root Mean Square Residual .057, Non-Normed Fit Index (NNFI) .95, Goodness of Fit Index (GFI) .84, Comparative Fit Index (CFI) .96. When these fit indices are examined it can be said to be a good fit. Total Cronbach Alpha value of the scale is .930. As a result it can be said that SETEQ-PE (BEÖE-ÖD in Turkish) is a valid and reliable scale for Turkish Culture.

Keywords: *physical education, teacher effectiveness, physical education teacher effectiveness.*

Giriş

Eğitim alanında yaşanan değişimler ve dönüşümler bu alan içerisindeki pek çok kavramın da yeniden tartışılmasına yol açmaktadır. Öğretmen ya da eğitici nitelikleri ve özellikleri de her dönemde tartışılmıştır. Değişen ve dönüşen eğitim öğretim faaliyetleri içerisinde “öğretmen etkililiği” kavramı da ön plana çıkmaktadır. Öğretmen etkililiği üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde bu konu ile ilgili araştırmaların 1970’li yıllarda yoğunluk kazandığı görülmektedir. Medley 1979 yılında yaptığı bir çalışmada, öğretmen etkililiği kavramının gelişimini incelenmiş ve beğenilen kişisel özelliklere sahip olma, efektif metot kullanımı, iyi bir sınıf ortamı yaratma, yeterlik yelpazesinin geniş olması, profesyonel karar verme gibi özelliklerin ön plana çıktığı belirtilmiştir (Medley, 1974). Dunkin ve Biddle (1974)’ın araştırmaları sonucu ise bir öğretim çalışması modeli ortaya konulmuş ve öğretmen karakteristikleri, öğrenci karakteristikleri, süreç değişkenleri, ürün değişkenleri arasındaki ilişkilerin öğretim araştırmalarında birincil hedef olduğu belirtilmiştir (Dunkin ve Biddle, 1974; aktatan, Rink, 2013).

Rink (2013)’in çalışmasında eski tarihli çalışmaların süreç değişkenleri arasındaki ilişkileri açıklamaya odaklandıkları söylenmektedir. Öğretim üzerine yapılan araştırmaların süreç-süreç ilişkisinden, süreç-ürün ilişkisine doğru kaydığı ileri sürülmektedir. Rink (2013) araştırma perspektifinde etkili öğretimin, öğrencinin öğrenmesi anlamına geldiğini ifade etmektedir. Öğretmen etkililiğine ilişkin öncül çalışmalarda, süreç değişkenlerinin, çocukları ölçmede kullanılabilmesi ve bu sonuçların öğretmenleri değerlendirme sürecine dahil edilebilmesi için bir yol arandığı gözlenmektedir. Bu çalışmalarda, süreç değişkenlerinin gözlenebilir olması ve süreç sonundaki çıktılar ile yakın ilişki göstermeleri gerektiği düşünülmüştür. Brophy ve Good (1984) yaptıkları çalışmada öğrenme olanakları, öğretmen beklentileri, rol tanımları, zaman ayırma; sınıf yönetimi, başarı seviyesi, akademik öğrenme zamanı, öğretmen tarafından aktif açıklama, grup büyüklüğü, bilginin aktarımı, sorular sorma, sınıf içi ödevler ve ev ödevleri organize etme gibi ana başlıklara odaklanmışlardır. Sonuç olarak 1970-1980 yılları arasındaki dönemin etkili öğretimin derecelerini belirlemede verimli olduğu ifade edilmektedir (Brophy ve Good, 1984).

Stallings (1975, 1976, 1977; aktaran, Fenstermacher, 1978)’in 288 ilkökul sınıfında, 6 aşamada gerçekleştirdiği projede, öğretmenin öğretim sürecinde yaptığı uygulamaların arzulanan çocuk davranışları, katılım ve temel beceriler üzerinde etkili olduğunu ortaya koymuştur.

Beden eğitiminde etkili öğretimin temelleri de Brophy ve Good (1984)’un sınıfta yaptığı çalışmalara dayanmaktadır. Beden eğitiminde de öğretmen karakteristikleri dolaylı öğretime yakın olan karakteristik özelliklerden, doğrudan öğretime yakın olan özelliklere doğru kaydığı

gözlenmektedir. İlk çalışmalarda, öğretmenin sıcaklığı, sorduğu sorular, övgüleri, esneklik ön planda iken, ileri çalışmalarda bunların yerini görev yönelimli öğretim, yapılandırılmış öğrenme tecrübeleri, öğrenci aktivite süresi, aktif izleme ve geribildirim almıştır. Ürün ise genel olarak motor beceri öğrenimine odaklanmaktadır (Brophy ve Good, 1984).Can (1998) etkili öğretmenin özelliklerinden bazılarının işini sevme, öğrenciyi merkeze alma, sürekli kendini geliştirme isteğinde olma, eğitim amaçlarını belirleyip bu amaçlara ulaşmada ısrarlı bir çaba içinde bulunma olduğunu belirtmektedir. Aynı çalışmada, eğitim kurumlarından “insan”ı merkeze alan eğitim anlayışını benimsemelerinin ve bu anlayışı uygulamalarının beklendiği dile getirilmektedir. Bu beklentide en önemli rolü ise öğretmenler üstlenmektedir. Gerçekleştirilen araştırma, öğretmenlerin eğitim sisteminde kendilerini ne kadar etkili gördüklerini ortaya koymayı hedeflemektedir.

İnsanın toplum düzenine uyum sağlayarak yaşayabilmesi, diğer insanlarla iyi ilişkiler kurabilmesi ve sağlıklı bir kişiliğe sahip olmaları, bedensel ve ruhsal gelişim ile yakından ilişkilidir. Bedensel olarak sağlıklı birey düzenli, öz güveni gelişmiş, disiplinli, doğru ve toplumdaki diğer bireylere karşı saygılı olan birey anlamına gelmektedir. Buna yönelik kişilik gelişimini sağlanmasında da beden eğitimi öğretmenin rolünün oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda araştırmanın amacı Kyrgiridis ve arkadaşları (2014) tarafından geliştirilen Beden Eğitiminde Öğretmen Etkililiği Öz-Değerlendirme Formu (Questionnaire for Self-Evaluation of Teacher Effectiveness in Physical Education)’nun beden eğitimi ve spor öğretmenleri üzerinde uygulayarak Türk kültürüne uyarlanmasıdır. Öğretmen etkililiği ile ilgili gerçekleştirilen bu uyarlama çalışmasının da hem araştırmacılara hem de alan yazınına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yöntem ve Araçlar

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin, dersteki etkililiklerinin öz-değerlendirmesini yaptıkları bu çalışmada tarama modeli ve betimsel model kullanılmıştır. Karasar (2015) ‘a göre tarama modeli, çok sayıda elemandan meydana gelen bir evrende, evren ile ilgili genel bir kanıya varmak için, evrenin tamamı kullanılarak veya evrenden alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan düzenlemeleri kapsar. Betimsel araştırmalar ise, belirli bir konuya ilişkin durumu ortaya koymayı amaçlayan; bir topluluğun, ilişkinin ya da durumun birtakım ayrıntılarını belirlemek üzere yapılan, insanlara ve sosyal olgulara yönelik olarak kim, nasıl gibi sorular üzerinde yoğunlaşan araştırmalardır. Bu tür bir araştırmanın verileri toplanırken genellikle anket, alan araştırmaları, içerik analizi gibi yöntemler kullanılır (Neuman, 2014: 38-39; Babbie, 2013) Çevirisi İngilizce ve Türkçe’yi iyi bilen dil uzmanları tarafından yapılan, psikometrik özellikleri irdelenen ve Türk kültürüne olan uygunluğunun belirlenmesi hedeflenen bu ölçeğe ilişkin uyarlama çalışması aşağıdaki aşamalardan meydana gelmektedir:

- Ölçeği geliştiren araştırmacılar ile gerekli yazışmaların yapılıp ölçeğin kullanılması için izin ve ölçeği değerlendirirken nelere dikkat edilmesi gerektiği konusunda bilgi alınması,
- Dil uzmanları katkısı ile gerçekleştirilen ölçeğin çeviri süreci,
- Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik analizlerinin yapıldığı pilot çalışma.

Bu araştırmanın evrenini, Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı okullarda görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırma evreni çok büyük ve ulaşılması güç olduğundan (zaman açısından ve finansal açıdan) örneklem alma yoluna gidilmiştir. Araştırmada uygun örnekleme modeli kullanılmıştır. Uygun örneklemede örneklemin doğruluğu, zaman ve paradan ekonomi karşılığında feda edilir (Balcı, 2015). Bu tip bir örnekleme modelinde araştırmacı ihtiyaç duyulan büyüklükte bir gruba ulaşana kadar en kolay ulaşabileceği yanıtlayıcılardan başlayarak örneklemini oluşturur. Diğer bir deyişle “uygun örnekleme modeli” işgücü, zaman ve para gibi etkenlerin oluşturduğu sınırlılıklar sebebiyle örneklemin kolay ulaşılabilir uygulamaya yapılabilecek birimlerden seçilmesi anlamına gelir (Büyüköztürk, 2011; aktaran, Kaplan, 2014). Uygun örnekleme modeli, popülasyonun tamamına ulaşamadığı durumlarda ve katılımcıların rastgele seçimi kolay olmadığında kullanılan bir yöntemdir (Ko, 2000). Uygun örnekleme modeli kullanılarak araştırmaya dahil edilen, Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı okullarda görev yapan 110 beden eğitimi öğretmeni araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm katılımcıların cinsiyetlerine, kıdemlerine, görev yaptıkları okul türlerine, şu anda görev yaptıkları okuldaki hizmet sürelerine ve şu anda görev yaptıkları okuldaki spor salonu mevcudiyetine ilişkin veriler toplamak için hazırlanmıştır. İkinci bölümde 2014 yılında Kırgıridis ve arkadaşları tarafından geliştirilen, Beden Eğitiminde Öğretmen Etkililiği Öz-Değerlendirme Formu (BEÖE-ÖD) yer almaktadır. Toplamda 25 madde ve 6 alt boyuttan oluşan ölçeğin derecelendirme tipi 7’li likert olarak belirlenmiştir. Ölçeğin alt boyutları *Öğrenme Ortamı, Öğrenci-Öğretmen Değerlendirmesi, Beden Eğitimi İçeriğinin Uygulanması, Teknoloji Kullanımı, Öğretme Stratejileri, Dersi Yürütme* olarak adlandırılmıştır.

Bulgular

Dil Eşdeğerlilik Çalışması: Veri toplama aracının araştırmada kullanılması için ölçeğin yazarları ile iletişime geçilmiştir (EK-1). Ölçek uyarlama sürecinin ikinci adımı olan çeviri süreci orijinal dildeki ölçeğin dil uzmanları tarafından Türkçe’ye çevirisi, yapılan bu çeviri sonrasında ortak bir form oluşturma, geri çeviri, oluşturulan bu formun alan uzmanları tarafından sorgulanması ve Türk dili uzmanı tarafından kontrol edilmesi aşamalarından oluşmaktadır. Değerlendirme sonucunda formun 9. maddesi olan “Öğrencilerinizi bilişsel ve sosyal olarak değerlendirmede birtakım teknikler kullanır mısınız?”, birden fazla beceriyi sorguladığı düşünüldüğünden iki parçaya ayrılmıştır. Bunlardan birincisi “Öğrencilerinizin bilişsel

gelişimlerini değerlendirmede birtakım teknikler kullanır mısınız ?”, ikincisi “Öğrencilerinizin duygusal ve sosyal gelişimlerini değerlendirmede birtakım teknikler kullanır mısınız ?” olarak belirlenmiştir. Bu maddenin iki maddeye ayrılması sonucunda ölçeğin toplam madde sayısı 26’ya çıkmıştır.

İçerik Geçerliliği: Araştırmada kullanılan olan formun, beden eğitimi öğretmen etkililiğini ölçüp ölçmediği yönünde bir değerlendirme yapılması amacı ile beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde görev yapan öğretim elemanlarına form kontrol ettirilmiştir. Yapılan kontrol sonrasında öğretim elemanlarının görüşleri doğrultusunda bazı düzeltmeler yapılarak, ölçek boyutlarını temsil eden her maddenin yüzeysel geçerliği sağlanmıştır.

Yapı Geçerliliği: Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için maddelerin çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir. Bulgular incelendiğinde maddelere ilişkin çarpıklık değerlerinin -1.969 ile 1.792 arasında; basıklık değerlerinin ise -1.080 ve .5.571 arasında değiştiği görülmektedir. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin literatürde belirtildiği üzere ± 2 ve ± 7 arasında olması gerektiği belirtilmektedir. Bu bağlamda araştırma verilerinin normal dağılım gösterdiği söylenebilir (West ve ark, 1995; Şencan, 2005; Şimşek, 2007). Araştırmada toplanan verilerin Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) için Temel bileşenler analizine olan uygunluğu belirlemek amacı ile bakılan KMO değeri (0.889) olarak belirlenmiştir. BEÖE-ÖD formu verileri üzerinde yapılan Barlett testinin ise anlamlı ($\chi^2= 1686.088$; $p<0.001$) olduğu görülmektedir.

26 maddeden oluşan ölçek formuna yönelik olarak gerçekleştirilen açıklayıcı faktör analizi (AFA) sonucunda düşük yük değerine ve binişik yapıya sahip olan maddelerin ölçekten çıkarılması yoluna gidilmiştir. Bu bağlamda “öğrenme ortamı” alt boyutunun 4. ve 5. maddeleri; “beden eğitimi içeriğinin uygulanması” alt boyutunun 1. maddesi; “öğretme stratejileri” alt boyutunun 3. maddesi ve “dersi yürütme” alt boyutunun 3. maddesinin ölçekten çıkarılmasına karar verilmiştir. Bu aşama sonunda ölçekten toplamda 5 madde çıkarılmış ve Beden Eğitiminde Öğretmen Etkililiği Öz-Değerlendirme Formu toplam 6 boyut ile 21 madde ile temsil edilmiştir. Ölçeğe ilişkin faktör yük değerleri, açıklanan varyansları ve cronbach alpha değerleri Tablo 1 ’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Beden Eğitiminde Öğretmen Etkililiği Öz-Değerlendirme Formu'na İlişkin Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Faktörler	Faktör Yükleri	Cronbach Alpha	Açıklanan Varyans %
Teknoloji Kullanımı		.941	42.145
Öğretim sürecinizde videolardan faydalanır mısınız ?	.791		
Öğretim sürecinizde bilgisayar kullanır mısınız ?	.777		
Öğrencilerinize internetten araştırma yapması için ödevler verir misiniz ?	.748		
Öğretim sürecinizi değerlendirmede video veya ses kaydı kullanır mısınız ?	.753		
Öğrenci Öğretmen Değerlendirmesi		.922	15.835
Öğrencilerinize öğretim sürecinizi değerlendirme fırsatı sunar mısınız ? (Örn.anket ile)	.648		
Öğrencilerinize akranlarını değerlendirme fırsatı sunar mısınız ?	.551		
Öğretmen arkadaşlarınıza öğretim sürecinizi değerlendirme fırsatı sunar mısınız ?	.589		
Öğrencilerinizin bilişsel gelişimlerini değerlendirmede birtakım teknikler kullanır mısınız ? (Örn. çoktan seçmeli sorular, ölçekler vs.)	.799		
Öğrencilerinizin duygusal ve sosyal gelişimlerini değerlendirmede birtakım teknikler kullanır mısınız ?	.814		
Öğrencilerinizin motor (devinimsel) gelişimlerini değerlendirmede farklı teknikler kullanır mısınız ? (Örn. oyun esnasında değerlendirme, değerlendirme ölçekleri, rubrikler)	.655		
Öğrenme Ortamı		.888	5.874
Öğrencilerinizin duygusal ve sosyal gelişimlerini sağlamak için bireysel uygulamalar yapar mısınız ?	.803		
Öğrencilerinizin motor (devinimsel) gelişimlerini sağlamak için bireysel uygulamalar yapar mısınız ?	.880		
Öğrencilerinizin bilişsel gelişimlerini sağlamak için bireysel uygulamalar yapar mısınız ?	.852		
N=110; KMO=0.889; Barlett'sSph. $\chi^2= 1686.088$; $p<0.001$			

Tablo 1. Devamı

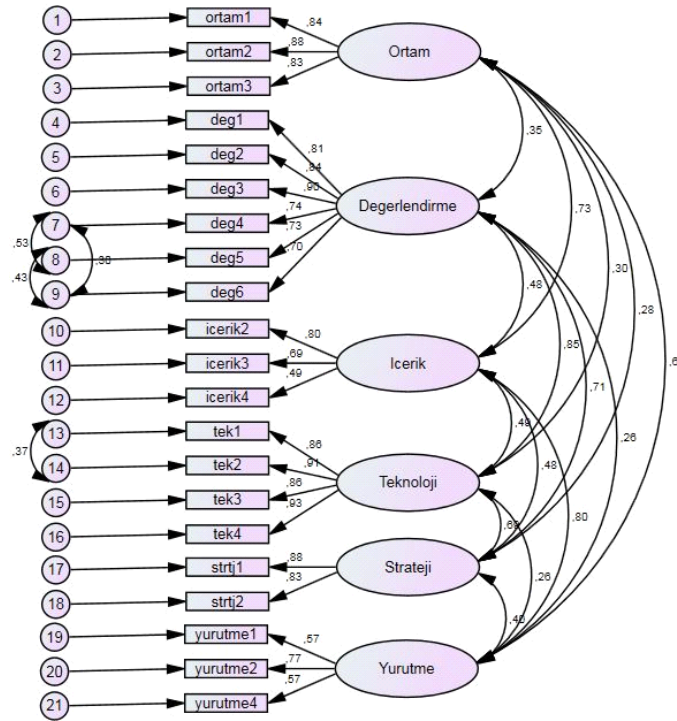
Faktörler	Faktör Yükleri	Cronbach Alpha	Açıklanan Varyans %
Öğretme Stratejileri		.845	5.787
Öğrenme hedefleri ve öğrenci ihtiyaçlarına yönelik olarak öğrenci merkezli öğretim uygular mısınız ?	.808		
Bütüncül uygulamalar dışında sabit grup, değişken grup veya rastgele grup gibi uygulamalara yer verir misiniz ?	.861		
Beden Eğitimi İçeriğinin Uygulanması		.667	4.334
Beslenme, obezite, sigara ve uyuşturucu kullanımı gibi konuları öğretim sürecine dahil eder misiniz ?	.580		
Öğrencileriniz derslerinizde farklı alanlarla ilgili bilgi ve beceri edinirler mi ? (Örn. dil, matematik, coğrafya, tarih)	.724		
Teknik öğretir misiniz ? (Beceriye, fiziksel zindeliğe yönelik)	.702		
Dersi Yürütme		.639	3.955
Öğrencilerinizi öğrenecekleri konu hakkında bilgilendirir misiniz ?	.772		
Öğretim planınız her bir sınıfa özgü motorsal (devinimsel), bilişsel ve sosyal amaçlar içerir mi ?	.548		
Gerektiğinde öğrenilecek hareketi uygulamalı olarak gösterir misiniz ?	.762		
Toplam		.930	77.931
N=110; KMO=0.889; Barlett's Sph. $\chi^2= 1686.088$; $p<0.001$			

AFA' den sonra ortaya çıkan yapının doğruluğunun sınanması amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. DFA önceden keşfedilmiş ve belirli sayıda faktör altında birleştirilmiş ölçeklerin, yapılan araştırmada benzer bir yapıdan meydana gelip gelmediğini test eder (Bryne, 1998; Sümer, 2000; aktaran, Meydan ve Şeşen, 2015). Açımlayıcı faktör analizi birden fazla sayıda değişkenin sahip olduğu ortak boyutların sayısı hakkında bir bilgiye sahip olunmadığı durumlarda bu ortak boyutlar ile ilgili bilgi edinmek için kullanılırken, doğrulayıcı faktör analizi ise daha önceden geliştirilmiş olan bir hipotezi test ederken kullanılır (Güriş ve Astar, 2014). Gerçekleştirilen doğrulayıcı faktör analizi sonucunda BEÖE-ÖD formuna ilişkin uyum indeksleri Tablo 2'de verilmiştir. Bu uyum indeks değerlerine ulaşılırken program tarafından önerilen 4 adet modifikasyon da göz önünde bulundurulmuştur. Şekil 1'de BEÖE-ÖD formuna ilişkin yapılan DFA'da kullanılan modele ait standardize edilmiş değerler gösterilmiştir.

Tablo 2. Beden Eğitiminde Öğretmen Etkililiği Öz-Değerlendirme Formu'na İlişkin Doğrulamalı Faktör Analizi Sonuçları

Uyum İndeksleri	Değer
Ki-kare / serbestlik derecesi (χ^2/sd)	1.368
Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (RMSEA)	.058
Standardize edilmiş artık ortalamaların karekökü (SRMR)	.057
Normlaştırılmamış Uyum İndeksi (NNFI)	.95
İyilik Uyum İndeksi (GFI)	.84
Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI)	.96

Ölçeğe ilişkin uyum indeks değerleri incelendiğinde ki-kare / serbestlik derecesi (χ^2/sd) değeri 1.368; yaklaşık hataların ortalama karekökü (RMSEA) değeri .058; Standardize edilmiş artık ortalamaların karekökü (SRMR) değeri .057; Normlaştırılmamış Uyum İndeksi (NNFI) değeri .95; İyilik Uyum İndeksi (GFI) değeri .84; Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI) değeri .96 olarak belirlenmiştir.

Şekil 1. BEÖE-ÖD Formuna İlişkin Yapılan DFA'da Kullanılan Modele Ait Standardize Edilmiş Değerler

İç Tutarlılık: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılan 21 maddelik ölçeğin 6 faktörden (Öğrenme Ortamı, Öğrenci-Öğretmen Değerlendirmesi, Beden Eğitimi İçeriğinin Uygulanması, Teknoloji Kullanımı, Öğretme Stratejileri, Dersi Yürütme) oluştuğu ve her bir faktörüne içsel

tutarlık kriterlerini sağladığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha değeri .930 olarak tespit edilmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada beden eğitimi öğretmenlerinin etkililiklerini değerlendirmelerine yönelik olarak geliştirilen "Beden Eğitiminde Öğretmen Etkililiği Öz-Değerlendirme Formu" Türk kültürüne uyarlanması amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında gerçekleştirilen içerik geçerliliği analizi sonucunda ölçeğin amaca ne denli hizmet ettiğinin belirlenmesi amacıyla beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğretim üyelerinden BEÖE-ÖD formundaki alt boyutları ve alt boyutları temsil eden maddelerin incelenmesi istenmiştir. Öğretim üyelerinin önerileri doğrultusunda gerekli değişiklik ve düzenlemeler gerçekleştirilmiş, dolayısı ile ölçeğin yüzeysel geçerliği sağlanmıştır.

Yapı geçerliği, ölçek ifadelerinin yapısal açıdan bütünlüğü olarak ifade edilmektedir (Churchill, 1979). Araştırmada kullanılacak olan örneklemden toplanan verilerin faktör analizi açısından yeterli olup olmadığına karar vermek için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi yapılmıştır (Tavşancıl, 2002; Büyüköztürk, 2009). Bulunan KMO değeri 1'e yakın ise mükemmel, 0,50'nin altında ise kabul edilemez olarak yorumlanabilir (Sapnas, 2004). Örneklemden toplanan veriler üzerinde yapılan KMO testi değeri 0.889 olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda örneklemin büyüklüğünün ve örneklemden toplanan verilerin analiz açısından uygun olduğu söylenebilir. Tavşancıl (2002)'a göre faktör analizi yapılması için örneklem verilerinin normal bir dağılım sergilemesi gerekmektedir. Çok değişkenli normal dağılıma yönelik bilgi ise Bartlett testi ile elde edilir. Örneklemden toplanan veriler üzerinde uygulanan Bartlett testinin anlamlı ($\chi^2= 1686.088$; $p<0.001$) olduğu belirlenmiştir.

Araştırma çerçevesinde örneklem üzerinde yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda toplamda 5 maddenin iki farklı faktörü de temsil etmesinden dolayı bu maddelerin ölçekten çıkartılmasına karar verilmiştir. Geriye kalan toplam 6 alt boyuta ait 21 maddenin faktör yük değerleri .548 ile .880 arasında değişiklik göstermektedir. Child (1970)'a göre faktör yük değeri .50'nin üzerinde ise anlamlı ve çok iyi, .32 ve altında ise zayıf olarak yorumlanabilir. Ölçek dahilindeki 21 madde buna göre değerlendirildiğinde ölçeğin yakınsak geçerliği sağladığı ve yük değerlerinin iyi düzeyde olduğu yorumu yapılabilir.

Şeşen ve Meydan (2015) ki-kare değeri anlamlı olsa dahi, ki-kare/serbestlik derecesi değerinin 3'ten küçük olduğu durumlarda modelin genel uyumunun kabul edilebilir olduğunu söylemektedir. Araştırmada 1.368 ki-kare/serbestlik derecesi modelin kabul edilebilir olduğunu göstermektedir. Orijinal ölçek geliştirme çalışmasında ki-kare/serbestlik derecesi değeri 2.05 olarak bulunmuştur. Hu ve arkadaşları (1999) ile Vieira (2011) RMSEA için .05 'in altındaki değerlerin iyi uyum gösterdiğini, .08'in altındaki değerlerin ise makul değerler olduğunu söylemektedir. Araştırmada ulaşılan RMSEA değerinin makul bir değer olduğu görülmektedir.

Orijinal ölçek geliştirme çalışmasında RMSEA değeri ise .074 olarak bulunmuştur. Fan ve Sivo (2005)'ya göre eğer modeldeki değişken sayısı artar ise uyum kötüleşmektedir. Bundan dolayı SRMR değeri tercih edilir. SRMR değeri için 0.05 değerinden küçük bir uyum olduğunda mükemmel bir uyumdan, 0.10 dan küçük bir değer olduğunda ise iyi bir uyumdan söz edilebilir (Dursun ve Aydın, 2011; aktaran, Kaplan, 2014). Orijinal ölçek geliştirme çalışmasında SRMR değeri .09 olarak bulunmuş iken yapılan uyarılama çalışmasında SRMR değeri .057 olarak bulunmuştur. Bu bağlamda iyi bir uyumdan söz edilebilir. Şeşen ve Meydan (2015) NNFI değerinin .90 üzerinde olması iyi uyumu, .95 üzerinde olması ise mükemmel uyumu gösterdiğini söylemektedir. Araştırmadaki NNFI değerine (.95) bakıldığında orijinal ölçek geliştirme çalışmasına daha iyi bir değer elde edildiği söylenebilir ve bu bağlamda mükemmel bir uyumdan söz edilebilir. Bryne (2010) CFI değerinin 0 ile 1 arasında değiştiğini ve yüksek değerlerin iyi bir uyumu temsil ettiğini söylemektedir. CFI değeri .90 üzerinde ise iyi uyumdan, .95 üzerinde ise mükemmel uyumdan söz edilebilir (Meydan ve Şeşen, 2015). Araştırmada bulunan CFI değeri(.95) mükemmel bir uyuma işaret etmektedir. Orijinal ölçek geliştirme çalışmasındaki CFI değeri ise .92 olarak gözlenmiştir. GFI değeri (.84) ise kabul edilebilir sınırların altında çıkmıştır. Orijinal ölçek geliştirme çalışmasında bu değer .91 olarak bulunmuştur. Ancak diğer uyum indeksleri ile birlikte değerlendirildiğinde genel olarak iyi bir uyumdan söz edilebilir.

BEÖE-ÖD formunun güvenilirlik ile ilgili yapılan iç tutarlık analizine göre toplam Cronbach Alpha değeri .930 olarak belirlenmiştir. Orijinal ölçek geliştirme çalışmasında Cronbach Alpha değeri .920 olarak gözlenmiştir. Nunnally ve Bernstein (1994)'e göre .90 üzerindeki Cronbach alpha değerine sahip olan ölçeklerin çok yüksek güvenilirlik düzeyine sahip olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, Beden Eğitimi Öğretmen Etkililiği Öz Değerlendirme Formu (BEÖE-ÖD) 'nun geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olma özelliği taşıdığı ve araştırmacılar tarafından kolaylıkla kullanılabilmesi söylenebilir. BEÖE-ÖD'nin literatürümüze kazandırılmasının birçok araştırmacıya yararlı olacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Babbie, E. (2013). The Practice of Social Research (9th ed.), Wadsworth Publishing, Belmont, 91.
- Balcı, A. (2015). Sosyal Bilimlerde Araştırma, Pegem Akademi, Ankara, 103.
- Brophy, J. & Good, T. (1984). Occasional paper #73, East Lansing: Michigan State University, Institute for Research on Teaching,
- Bryne, B. M. (2010). Testing For The Factorial Validity of a Theoretical Construct. Structural Equation Modeling with Amos: Basic Concepts, Applications and Programming, Routledge, New York, 74-82.
- Büyüköztürk, Ş. (2009). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, Pegem Akademi, Ankara, 121-125.
- Can, N. (1998). Öğretmen ve Yöneticinin Etkililiğinin Öğretimdeki Rolü, Eğitim Yönetimi, Sayı 13, 55-69.

- Child, D. (1970). *Essentials of Factor Analysis*, Holt, Rhinehartand Winston, London.
- Churchill, G. A.(1979). A Paradigm for Developing Better Measures of Marketing Constructs. *Journal of Marketing Research*, Vol. 16, No. 1 pp. 64-73.
- Ercan İ., & Kan, İ. (2004). Ölçeklerde Güvenirlik Geçerlik.Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 30,3, 211-216.
- Fan, X. &Sivo, S. A. (2005). Sensitivity of Fit Indexes to Mis-specified Structuralor Measurement Model Components, *Structural Equation Modeling*, 12(3):343-67.
- Fenstermacher, G. D. (1978) A Philosophical Consideration of Recent Research on Teacher Effectiveness, *Review of Research in Education*, 6, 157-185.
- Güriş, S. & Astar, M. (2014). *Bilimsel Araştırmalarda Spss İle İstatistik*, Der Yayınları, İstanbul, 367.
- Hu, L. T. & Bentler P. M. (1999). "Cut off criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural equation modeling a multi disciplinary journal*, 6(1), 1-55.
- Kaplan, E. (2014). *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Öğrencilerinde Öz-Düzenleme: Ölçek Uyarlama Çalışması, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antalya, Türkiye.*
- Karasar, N. (2015) *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayıncılık, Ankara, 79-80.
- Ko Y. J. (2000). *A Multi dimensional and Hierarchical Model Of Service Quality in The Participant Sport Industry*, Doctoral Dissertation, Ohio State University, Ohio.
- Kyrgiridis, P. Derri, V., &Emmanouilidou, E. (2014). Development of A Questionnaire for Self-Evaluation of Teacher Effectiveness in Physical Education (SETEQ-PE), *Measurement in Physical Education and Exercise Science*, 18:2, 73-90.
- Medley, D. (1979). *Teacher competence and teacher effectiveness: A review of process product research*, New York, NY: American Association of Colleges for Teacher Education, Committee on Performance-BasedTeacher Education.
- Meydan, C. H. & Şeşen, H. (2015).*Yapısal Eşitlik Modellemesi Amos Uygulamaları*, Ankara, 32-35.
- Neuman L.W. (2014). *Social Research Methods Qualitative and Quantitative Approaches*, Pearson Education Limited, NewYork, 38-39..
- Nunnally, J. C., &Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric Theory*, McGraw Hill, New York
- Rink, J. E. (2013) *Measuring Teacher Effectiveness in Physical Education*, *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 84:4, 407-418.
- Sapnas, K. G. (2004). Letter to The Editor: Determining Adequate Sample Size. *Journal of Nursing Scholarship*, 36(1),4.
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 48-55.
- Viera, A. L. (2011) *Preparation of the Analysis. Interactive LISREL in Practice*. Springer, London, 13-14.